

Ferdinandy György

Templomos Vidor

1.

Emlékszem, az én kölyökkoromban is sok szörnyűséggel találkozott egy gyerekember. De valamennyi között a legnagyobb az volt, amikor megtagadták egymást komoly, felnőtt emberek. Jól tudja, hogy miről beszélek minden felbomlott családból származó gyerek. Van azonban valami, ami még a szülők árulásánál is iszonyatosabb: amikor Isten szolgája, egy szent ember hagyja cserben a rábízott apróságokat.

Nemrégiben felújították gyerekkorom plébániáját, a felső-krisztinavárosi templomot. Elmentem, megnéztem az eredményt. Nem lehetett sok pénzük, mert a kápolnában semmi se változott. A gyóntatószék ajtaján, ahol először valoltam meg a bűneimet, most is ott voltak a háborús repesznyomok.

De ezekről a sebekről most nem a légitámadás jutott az eszembe, ami még a *szánom és bánom* előtt félbeszakította első szentgyónásomat. Egy fiatal pap képe merült fel a múlt idők vizéből, az első példaképé, akiben megkapaszkodtam, míg körülöttem porrá bombázták a szülővárosomat.

Sárdi Jánosnak hívták, lám, még a neve is eszembe jutott. Magas, görnyedt hátú fiatalember, vizes haja a koponyájára tapadt. A hangja rekedt volt, mint a dohányosoké, a keze táncolt, remegett a pulpituson.

A lényeg az, hogy példaképem nem sokkal később, mint mondják, szegre akasztotta a reverendát. Még akkor, negyvennégy őszén, a bombázások alatt.

Később persze sok mindent megért az ember. Mert ugyan kinek vonzó ma már a papi pálya! A trópuson, ahol élek, egyáltalán nem születnek hivatások. Ide időtlen idők óta Hispániából importálják a papokat. És ez így is van jól! – mondogatják az itteniek. A konkvisztádorok unokái nehezen viselnének el egy benszült papot.

Hát igen. Odaát, az Óvilágban, a legidősebb fiú öröklí a földet, és katonának menni drága multság. A többinek csak a papi pálya marad.

Az *Államokban* persze minden más. Északon – mint mondják – a kereslet határozza meg a kínálatot. Igaz, hogy itt sem születnek hivatások, de puritán környezetben szégyen, ha a családban pederasztá van. Mit piacgazdaság! Tiszta szerencse, hogy eleméztik őket a szemináriumok.

Mondják, hogy annak se könnyű, aki letette a fogadalmat. Aki bekerült a tojásba. De hát ez az ő dolga. Ez már nem az én történetem. Mert akikről itt szó lesz, azok helyesbíteni akarnak. Azt hiszik, hogy újra lehet kezdeni az életet.

Fernand, a dijoni fűszeres lehúzza a redőnyt, bezárja az üzletet. Az asszony már megfőzte a levest, Fernand szereti a nehéz, fűszeres borokat.

Vacsora után minden este énekeltünk. Hol gregoriánt, hol responzumos zsoltárokat. Közben néha cinkosan összenevettünk, én ott, ahol az állt hogy visibilium. De nem gúnyolódtunk azért, nem egészen. A fűszeresnek kicsordultak a könnyei egy-egy jól sikerült *Tantum ergo*, vagy a *Cristus vincit* diadalmas szózata után. Nem ugrott ő ki soha, sehová. Megszerette ezt a kis kerek asszonyt, áttelepítette a boltba a szemináriumot. Mondják, hogy később visszakéredzkedett, és hogy visszavették. Mások szerint felkötötte magát. De ezekről a dolgokról én már nem tudok.

Amikor még együtt énekeltünk, szép emberpár voltak. Majd szétfeszítette őket a bizalom. Az asszonyka lefeküdt vacsora után, mi pedig fújtuk tovább. Valahogyan úgy, mint a diktatúrák túlélői a menetdalokat. Megszabadultunk tőlük, de mégis! A mi számunkra ez volt a fiatalság. Ez a kényszermunkatábor, és ez a szeminárium.

És végső soron, milyen szép volt a hit és a remény! Milyen szépek voltak ezek a munkásmozgalmi dalok!

Lehet, hogy az járt jobban, aki nem akasztotta szegre a csuhát? Aki – ha már így alakultak a dolgok – végigjárta a megkezdett utat? Nem döntöttem el, így éltem le az életemet.

Amikor Templomos Vidor tőlem kért tanácsot, megígértem, hogy segíteni fogok.

2.

Ez pedig a kisfiam születése után történt, lent a trópuson. A bölcsőt már megvettük, nem is bölcső volt, hanem valami nagy, vattával bélelt vesszőkosár. De a gyerek – hogyan is mondjam – váratlanul született, arra még nem volt időnk, hogy beszerezzük a pelenkákat és a púdereket.

Hófehérke csinált egy listát, megtaláltam a mózeskosárban. Amikor mindent hazahoztam, kiderült, hogy kell valami szekrény: nem tarthatom a földön a tisztálkodószereket.

Vettem hát egy sublót is. Éppen hazaértem, amikor Templomos Vidor bejelentkezett. Jókor jött, a bútorokat újabban itthon kell összeállítani, én pedig mindig összekeverem az alkatrészeket.

Szóval hát ültünk a földön, a faltól falig nyitott, balkonos szobában, és csavarogtunk a fiókos szekrényemet. Mire befejeztük a munkát, ránk esteledett. Bepakoltuk a pelenkákat, és tessék! Jöhetett haza a gyerek.

Vidor sovány, komoly fiú volt, hallgatag, pápaszemes. Nemrég hagyta el a papi pályát, a feleségem még ismerte őt plébános korából. Meglátszott rajta, minden szaván és minden mozdulatán, hogy valahonnan messziről érkezett. A magány szaga beleeszi magát a magányosokba. Volt benne valami poroszos keménység. Valami savanykás, levegőtlen. Valami idegen.

– Mikor mész értük? – kérdezte.

Kibontottam egy katalán bort. Vidor már annak idején, az anyósoméknál is szívesen ivott. Később, amikor én is beléptem a képbe, a plébános úr letette a reverendát. Mi örököltük őt, Hófehérke, én és a gyerek.

– Szerencséd volt! – mondta most. Ezt a feleségre értette, a szerencsét.

– Elengedtek téged is! – vonogattam a vállam.

– El – felelte –, de most mi lesz?

– Mi lenne! – és hátbavágtam. – Körülnézel. Ne félj, találsz minden ujjadra valakit. Akár itt, a telepen!

Eddig rendben is lett volna minden. Vidor családot akart, gyereket. A baj az volt, hogy a sorrendet valahogyan fölcserélte. A nőktől például betegesen retgett. Az asszonyállat! – mondogatta. Ha tudnád, milyenek!

– Nézd! – mondtam. – Csak itt, a lakótelepen él belőlük félezer. Leányanyák, akik egy szál magukban nevelik a gyerekeiket.

Hiába beszéltem.

– Én csak tudom! – legyintett barátom.

Tíz éven át gyóntatta a környékbelleket. Feloldozta őket, Isten megbocsájt, de milyen furcsa az ember! Ő maga nem bocsájtotta meg a félrelépéseiket.

– Neked szerencséd volt! – ismételte meg.

Merthogy nekem szűz lány volt a feleségem.

– A szüzesség – próbáltam a lelkére beszélni – érted? Nem valami fizikai állapot.

Értette ő, hogy mit akartam mondani, nem volt buta ember. De a párzás és a fogamzás, két ember kapcsolata, nem volt számára Istennek tetsző, tiszta dolog.

Kiittuk a bort, Vidor hazament az albérleti szobába, ahol lakott. Álltam a gangon és néztem utána. Hiába húzott farmert, és hiába billegett az orrán nap szemüveg, a kefére nyírt dróthaja tette? A járása, ahogy emelgette a lábát, vagy ahogyan – alulról fölfelé – végignézte az embereket? Rá volt írva, hogy spanyol, és hogy papi ember. Hogy nem itt, a trópuson született.

A kezét néha a szájához emelte. A felvonó éppen indult, amikor odaértünk, és ő bedugta a nyílásba az ujját. Nekem ilyenkor meg szokott állni a lift, de őt becsípte a masina. A keze pillanatok alatt cipónyira dagadt.

– Rá se ránts! – mondta nevetve, és ment, ment lent az utca mélyén. Éppen csak hogy a kapa nem volt ott a vállán, vagy a füstölőt nem vitte utána egy ministránsgyerek.

3.

– Munkát keres! – mondta egy este Hófehérke.

Hát igen, itt volt még ez is ráadásul. A latinos műveltséggel kitörölhette, mint mondani szokták, és katekizmust egy kiugrott pap nem taníthatott. A szeminárium pedig más képesítést nem adott. A kivetkezettek a könyvszakmában helyezkedtek el, az egyik boltossegéd lett, a másik szerkesztőségekben javígtatta a kéziratokat.

Vidor jobb híján elvégzett valami esti tanfolyamot. Pszichológus lett, más szóval ettől fogva pénzért gyóntatott.

Társat azonban így sem talált magának. A nők változatlanul páternek szólították, ő pedig visszajárt a régi paptársaihoz. Akkor történt, hogy feleségem unokahúga visszaköltözött a szigetvilágba.

– Bemutatjuk őket egymásnak! – mondta Hófehérke.

Mayra éppen elvált valahol északon.

Így aztán szegény Vidor első nőismerőse még csak nem is egy megesett lány lett, hanem egy a halálos bűn állapotában leledző kiközösített. Mayrát egyébként nem volt könnyű meghódítani. Hallani sem akart a férfiakról, még szerencse, hogy a kezét tördelő lélekgyógyász nem volt különösebben férfias.

Szép lány volt, huszonéves fiatalasszony. Kijártunk a tengerre minden vasárnap, gödröket ásott a homokban, miközben Vidor a kék messzeségbe bámult, én meg a sístergő habokban ölelgettem a feleségemet.

Hogyan, hogyan nem, lassacskán mégiscsak összeemelegedtek. Meg kell hagyni, hogy Hófehérke értette a dolgát. Mayra és Vidor tartották keresztvíz alá a fiamat. Úgy álltak ott a medence előtt az újszülöttel, mint az ifjú házások.

Azután megkezdődtek a bajok. Mayra házasságát még csak sikerült semmisenk nyilvánítani. Nem konzumálódott! – állította a fiatalasszony, ami annyit tett, hogy a nász – jogi nyelven – elhátatlan maradt. Ötezer dollár ellenében a Szentszék tudomásul veszi az ilyen nyilatkozatokat.

A vőlegény elbocsájtása azonban már nem volt ilyen egyszerű dolog. Őt bizony kiközösítette a munkaadója, és mint ilyen, többé a szentségekhez sem járulhatott. Évekbe – és egy kisebb vagyonba – került, mire feloldódott az egyházi átok, és a fekete bárány megházasodhatott.

Becsületükre legyen mondvá, kivárták. Nem volt sürgős nekik, hogy konzumálódjanak. Azután meglett az esküvő. A plébános úr összekacsinthatott a mennybéliekkel, és ott, a saját parókiájában kimondhatta a boldogító igent.

– Mit gondolsz, megtalálja? – súgtam Hófehérke fülébe, ő pedig a kezemre ütött, mert az első sorban, ahol ültünk, máshová mégsem lehetett.

Kevés náluk boldogabb ember élt azokban az időkben a szigeten. Kibéreltek egy kétszobás lakást, robotoltak, és fizették a Szentszéknek a részleteket.

A Jóisten azonban még egyszer, utoljára megfricskázta őket:

– Kivártátok? De nagyon ráértetek!

És visszatartotta a sóvárogra várt fiúgyermeket.

Mayra a harmincas éveit taposta, és Vidor is bőven negyvenes. Járták a mesterséges megtermékenyítéssel foglalkozó magánklinikákat, és fizették, most már ennek a másik iparának a havi részleteket.

Meg kell mondjam, hogy szegény barátom nem ismerte az életet. Tudta persze, hogy az emberek hajtanak odakint a világban, míg ő a plébánián elszolozmázgatott. Most azonban, csöbörből vödörbe! Éjjel-nappal megállás nélkül dolgozott. Hiába mondtam neki, hogy próbáljon meg élni. Úgy tudta, hogy az élet célja a munka. A vezeklés. És nem a szerelem.

Hogy Mayra mit szólt mindehhez, azt nem tudom. Szerencsére a nyolcadik évben megszületett a várva várt gyerek.

4.

Szép, kerek képű kisleány volt. Gábrrielnek nevezték el, nyilván az arkangyalról, aki már nyélbe ütött egy másik, régen húzódó megtermékenyítési ügyet.

Templomosék megvásároltak egy apró külvárosi pavilont. Barátom büszkén újságolta, hogy harminc – igen, harminc! – évig fogja fizetni a részleteket. Ekkor már állami alkalmazott volt, beteglátogató.

– Tulajdonképpen nyomozó! – magyarázta.

Leleplezte, aki nem volt beteg.

– A legtöbb táppénzcsaló – mondta – otthon dolgozik. Egyik-másik egészen jól keres.

Itt nálunk az emberek csak meghalni fekszenek ágyba. A trópuson fehér holló a fekvőbeteg.

– És? – kérdeztem. – Feljelented őket?

– Megtartom – felelte – a helyszíni szemlét. Kitöltöm a kérdőíveket.

Jó, jó, valamiből élnie kellett. De nekem, bevallom, végigfutott a hátamon a hideg. Nem is annyira a munka. De legalább ne lett volna olyan büszke rá!

– A szeminaristáknak be kellett köpniük egymást! – mondta Hófehérke. Ott így kívánta a becsület.

A papoknak különben se járt se táppénz, se betegszabadság. Vidor nyilván fölösleges nagylelkűségnek tartotta a segélyeket.

Igen ám, de tegyük fel, hogy kilép a csapatból egy ilyen ötvenes ember. És akkor kiderül, hogy a munkaadója nem fizette utána a biztosítást. Hátszág nélkül dolgozott, el is pusztulhat, mint egy állat, ha ne adj' isten valami baja lesz.

Ezeket a pofonegyszerű dolgokat barátom csak apránként, lépésről lépésre értette meg. Akkor azonban pánikba esett. Alig fizette ki az adósságait, hogy elkezdte ostromolni a biztosítótársaságokat.

Ettől fogva már csak ezt mesélte. Hogy hány millióra kötött árvíz és tűzkár-, betegség-, illetve balesetbiztosítást, és hogy ezekből a sorscsapásokból mekkora hasznot fog húzni Mayra és a gyerek.

Gábrrielnek még az egyetemi tanulmányait is kifizette. A fiát egyébként sose látta. Kora hajnalban elindult, és este, amikor hazaért, már régen aludt a gyerek.

Így élt. Mint mondják, elkapta a gépszíj. Amikor megpróbáltam a lelkére beszélni, azt felelte, hogy nekem könnyű. Én nem ötvenéves koromban kezdtem el az életet. Egyetlen szenvedélye volt, a dohányzás, és most még erről is letett.

– Mayrával mi van? – kérdeztem egy este.

– Nézd – mondta Hófehérke. – Az első férje csalta, ahol érte. Ez itt legalább komoly ember.

– Mint a halál! – feleltem, de a feleségem nem nevetett.

Aki így él, annak ritkán vannak barátai. A paptársak elmaradoztak, a régiékből egyetlen földije maradt. Jácint is pap volt, és ő is felakasztotta a reverendát. De neki egy apáca lett a felesége, egy burgosi parasztlány, akit a templomi esküvő elmaradása egy csöppet sem nyugtalanított. Így azután az ifjú pár nem a Szentszéknek fizette a havi részleteket. Azt csinálták, amihez értettek: vendéglőt nyitottak. A spanyol konyhát szeretik itt a trópuson az emberek.

Vasárnaponként Jácint meghívta Templomosékat. Jó kocsmának nem kell cégér, Cintóék háza hamarosan vidám cimborák találkozóhelye lett. A papok és bennszülött élettársaik vasárnaponként karban énekelték a pajzán spanyol dalokat.

Vidornak botfüle volt, de ennél nagyobb baj az, hogy beszélni se tudott. Minden vasárnap felsorolta, hogy hány helyre fizet életbiztosítást, de azután csak ült a sarokban és hallgatott. Volt olyan is, hogy lefordult a székről. Máskor a térdére ültette a fiát, és megkérdezte tőle: hogyan szereted apukát? És erre azt kellett felelni, hogy nagyon-nagyon. Különben nem engedte le a térdéről a gyereket.

Volt három ilyen mondata, ezeket ismételte egész délután, miközben komoran, kétségbeesetten emelgette a rumosüveget. Amikor a kis Gábiel futkározni kezdett, kihívtam őket a térre. Nekem is akkor kezdett el kosarazni a fiam.

– Gyere! – mondtam neki. – Játssz a fiaddal! Játsszatok!

De a barátom akkor már alig állt a lábán, játszani pedig talán sosem tudott. Éjjel-nappal – dadogta – értük dolgozom! Nem tudtam meggyőzni róla, hogy kosarazni fontosabb.

5.

Annak lett volna igaza, aki csakazértsem tette le a reverendát? Aki hit és remény nélkül is végigjárta a megkezdett utat? Kisgyerekkorom másik példaképe ilyen ember volt. Akkor, a háború után, mindenütt caplattak ilyen papok. A tisztelendő bácsi tornacipőben misézett, és még csak zoknit se húzott a retkes lábaira. Főfoglalkozásban anyámnak udvarolt: együtt szállították vidékre a gyerekszoportokat. Tolnában, Baranyában a német családok befogadták a fővárosiakat.

Később, amikor már nem volt rá szükség, befogadott feltáplálásra Hollandia és Belgium is. Emlékszem, copfos leányka ült az ölemben. Orrunk az ablaküvegen, robogott velünk Bécs felé a vonat. Tisztelendő bácsi gyönyörű szép! – énekelték a kislányok. Virágok nyílnak, amerre lép. Csillogó göndör a haja, olyan, mint egy cukorbaba!

A tiszti, Boroska István, Bécsben halt meg, harminc év után.

Hát igen, így is lehet. Aki hasznossá tudta tenni magát, könnyebben elviselte a sorsát. Az egyház azonban nem eredményességre nevelte a kispapokat. Amikor elhallgatott az égi szózat, Vidor csak önmagára számíthatott.

A sovány, komoly fiúból addigra csupán a pápaszem maradt. Barátom elhízott, paposan, pofára. Még a járása is megváltozott. Ritkán láttam őt, inkább csak Jácintéknál, vasárnap. Jól emlékszem a napra, amikor meghalt az apja. Talán mert aznap még a szokásosnál is többet ivott.

– Mikor indulsz? – kérdezték tőle a papok.

Vidor pedig felsorolta, hogy mennyi a repülőjegy ára. Fejből, külön-külön, minden légijáraton. Neki már mindegy! – mondogatta. Én pedig napi negyven dollárral kevesebbet kapok! Egy szó mint száz, nem ment el a temetésre. Megölte magában az embert is, nem csak a papot.

Piszkok nagy szerencséje volt, azt azért meg kell mondanom. Mayrára mindenben, igen, mindenben számíthatott.

Az évek múlásával a szép, üde asszony szigorú matrónává változott. Ő támogatta haza, nem engedte, hogy kinevessék, ha beivott. Mert azokban az időkben már Gábiel pajtásaitól is meg kellett védeni az össze-vissza hadováló kótyagos papot.

Eljött a nap, amikor Jácinték már nem hívták Templomosékat. Ez lett a vég kezdete, ez az árulás. Kitaszította magából az utolsó emberi közösség. Vidor úgy megrémült, hogy még az ivásról is leszokott.

Későn. Egy reggel, mondják: munkába menet elpattant egy hajszalér az agyában. Ő pedig rálépett a gázra, és mint a dominókat, végigdöntögette az út mentén a kocsikat.

Mi ezt már csak odaát tudtuk meg, Floridában. Nyugdíjaztak, Hófehérke rokonai áttelepültek, és mentünk mi is a rokonság után. Vidor volt az egyetlen, aki a szigeten maradt. Volt valami kis kertje, citromfákat ültetett. Az lett belőle, ami lett volna, ha nem jön közbe a szeminárium.

Mayra azonban tudta, hogy egyedül nem fog sokáig bírni vele. Eladta a házat, és vett ő is egy lakást Miami latin negyedében. Itt, Floridában, olcsón lehet szerezni parasztházakat. Vidor művelhette volna a kertjét. Ez azonban – vannak ilyen érthetetlen kihagyások – az asszonynak eszébe se jutott.

Amikor visszajöttem az Óvilágból, meglátogattam őket. Mayra lelkendezve fogadott. Vidor is ott volt a szobában, de mintha nem is lett volna jelen. Ült a számítógép előtt, sűrű kefehaja őszült. Olyan volt ismét, mint fiatalkorában. Sovány, pápaszemes és hallgatag. Talán csak a tarkója változott meg: mintha nem lett volna a koponyája és a háta között átmenet.

Nem fogadta a köszönésemet. Elmerülten nyomogatta a klaviatúrán a gombokat.

– Minden hajnalban miséznek! – mondta Mayra.

Hát igen. Öregkorukra titokban újra miséznek a kiugrott papok. Ez is latinul énekelne, mint az a másik? De énekelni Vidor nem tudott.